

До вище сказаного можна додати, що дана система зарплати була введена в роботу і досі використовується.

Однак, і у цієї системи нарахувань заробітної плати є недоліки. По-перше, це використання досить великої кількості факторів оцінки персоналу. Спеціалісти радять при оцінці використовувати не більше 2-3 показників. По-друге, нарахування даної форми зарплати треба робити «вручну», бо, нажаль, застосування її в програмі «ІС:Предприятие. Зарплата и кадры» не є коректним.

До системи зарплати для підвищення мотивації персоналу нами також були запропоновані та введені нематеріальні методи заохочень за хорошу роботу, такі як оплата занять у спортивних клубах, особисті подарунки-канцтовари, відвідування професійних курсів та семінарів, додаткова відпустка.

IV. Висновки. Говорячи про резерви підвищення заробітної плати в приватних фірмах, які займаються посередницькою діяльністю, можна сказати, що підвищення заробітної плати працівників в першу чергу залежить від підвищення реалізації товару, тобто від самих продавців.

Наукове значення даної статті полягає в узагальненні знань з теорії заробітної плати, в аналізі досвіду вітчизняних та закордонних підприємств з питань оплати праці, в розробці власного проекту нарахування заробітної плати, який відповідав би вимогам як працівників так і роботодавців.

Переглянувши та проаналізувавши багато робіт економістів та керівників підприємств, які стосуються удосконалення системи заробітної плати, ми склали власний проект заробітної плати, який підходив би саме аналізованій фірмі.

Цей проект має на меті стимулювати працівників до роботи, об'єктивно відображати результати їх професійної та творчої діяльності, націлювати на кінцевий результат роботи.

Як показав експеримент по запровадженню в дію такого проекту оплати праці, система зарплати стала більш прозорою та зрозумілою для працівників, вона націлює кожного працівника до само організованості, до роботи в колективі, націлює на підвищення ефективності праці.

1. Семенов Г.А. Організація труда в період переходу к рынку: Монография. – Запорожье, ЗГИА, 2000. –195с.

2. Семенов Г.А., Семенов А.Г. Организация и планирование хозяйственной деятельности на предприятии. Монография. – Запорожье: ЗГИА. 2001. –174с.

3. Мотивация праці та формування ринку робочої сили. – К.: Вища школа. 1993. – 280с.

4. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати / Д.Н. Богиня, Г.Т. Куликов, В.М. Шалюта та інші. НАН України. Інститут економіки. – К.: 2001.–300с.

The present forms of payment are studied here as well as system of payment in a private firm. Using data of the firm it was suggested a new system of prize for clerks.

Миронова І.В.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Розглянуто теоретичні засади інноваційного типу розвитку економіки. На підставі дослідження технічного та фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства визначено основні проблеми функціонування галузі та запропоновано комплекс заходів щодо забезпечення інноваційного типу розвитку шляхом вироблення та реалізації ефективної інноваційної стратегії на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Ключові слова: інноваційний розвиток, житлово-комунальне господарство, енергозбереження, інноваційне середовище.

I. Вступ Питання ефективних перетворень у житлово-комунальному господарстві для України є надзвичайно важливим з огляду на значний вплив результатів галузі на соціально-економічні показники розвитку суспільства. Необхідність реформування цієї життєзабезпечуючої галузі визначається нездатністю у силу цілого ряду причин справитись з формуванням ринкових стратегій виробництва та їх реалізацією. Невід'ємною складовою процесу реформування житлово-комунального господарства має бути пріоритетність інноваційного розвитку в житте-

забезпеченні населених пунктів та сприяння науково-технічному прогресу, що визначено «Загальнодержавною програмою реформування та розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки». Саме інноваційний розвиток обумовлює виробничі, економічні, науково-технічні, організаційні, управлінські зміни на новій якісній основі, забезпечує стабілізацію основних галузей економіки, а також стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв.

Світовий досвід підтверджує, що інноваційний шлях розвитку є найбільш перспективним як для окремих галузей, так і економіки в цілому, та зокрема може вирішити актуальну для комунальних підприємств України на сучасному етапі розвитку проблему технологічного відставання.

Теоретичні та практичні аспекти рішення задач функціонування підприємств житлово-комунального господарства розглядалися в роботах таких вітчизняних і російських вчених, як Качала Т.М., Крамаренко Г.О., В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, Орлов А.О., Павлюк В.В., Сиротняк Р.М, Семчук Г.М, Руль М.В., Філюк Г.М, Ряховська Г.М., Румянцова О.І., Таги-Заде Ф.Г., Сахаєв В.Г. та інші.

Вивчення наукових праць і нормативно-законодавчих актів щодо трансформації житлово-комунального господарства дозволило виявити, що в сучасних умовах багато питань, зокрема щодо активізації інноваційної діяльності, залишаються ще недостатньо врегульованими і потребують доповнення та аналітичного обґрунтування.

II. Постановка завдання. Метою даного дослідження є розкриття можливих, поки що невизначених, напрямків інноваційного розвитку житлово-комунального господарства та ліквідації джерел його гальмування.

III. Результати. Представник класичної теорії інновацій Й.-А. Шумпетер під інноваційним типом розвитку вбачає «постійну готовність самостійно винаходити нове і швидко прощатися з попередньою справою» [1]. Як зазначає О. Лапко «інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту з науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими

рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів розвитку – створення інноваційної інфраструктури, проведення політики ресурсозбереження, інтелектуалізації всієї виробничої діяльності, софтизації та сервізації економіки»[1]. Таким чином, визначальними рисами інноваційного типу розвитку є:

- Постановка інноваційного процесу як процесу створення, розповсюдження та використання інновацій в центр якісних, кількісних та структурних змін;

- Перетворення інноваційного процесу в постійно діючий фактор;

- Надвисока швидкість змін.

Згідно з [2] для успішної реалізації інновацій необхідно враховувати багато факторів, найважливішими серед яких є:

- Орієнтація на ринок;

- Відповідність інновацій меті організації;

- Ефективна система відбору та оцінки проектів;

- Ефективне управління проектами та контроль;

- Наявність в організації джерела творчих ідей;

- Сприйнятливість організації до нововведень;

- Індивідуальна та колективна відповідальність за результати інноваційної діяльності.

Особливості протікання інноваційної діяльності визначаються, таким чином, умовами середовища. В зв'язку з цим слід звернути увагу на те, що житлово-комунальне господарство є прикладом природної монополії. Як виробник суспільних благ комунальна власність вимагає бюджетного або інших форм фінансування, як природна монополія – суспільного державного регулювання цін, конструювання економічних механізмів, що враховують галузеві особливості. Наявність фактору монополізму може спричинити опір інноваційним змінам в галузі. В зв'язку з цим, всі фінансові та організаційні механізми реалізації регіональних та державних програм необхідно впроваджувати, враховуючи природний монополізм підприємств цієї сфери.

Розглянемо детальніше особливості функціонування житлово-комунального господарства. У галузі задіяні кілька тисяч підприємств та організацій різних форм влас-

ності, які надають населенню понад 40 видів послуг на суму більше 7 млрд. грн.. щороку. Тут використовується майже чверть основних фондів держави, зайнято 5% працездатного населення.

Прискорений розвиток житлового будівництва та неадекватне йому інженерне забезпечення житлово-комунального господарства, доступність та дешевизна енергоносіїв, що стали звичними у роки СРСР, створили ситуацію практично повного ігнорування питань енергозбереження та запровадження ефективних маловитратних технологій у житлово-комунальній сфері. Аналіз технічного та фінансового стану підприємств водопровідно-каналізаційного господарства та комунальної теплоенергетики засвідчив, що комунальна галузь нині знаходиться в передкризовому стані. Систематична відсутність бюджетних асигнувань призвела до прискореного старіння як житлового фонду, так і об'єктів комунального господарства, до аварій в системах життєзабезпечення міського господарства та вибуття їх з експлуатації. Четверта частина водопровідних очисних споруд і кожна п'ята насосна станція (у вартісному виразі) відпрацювали нормативний термін амортизації. Фактично амортизовано половину насосних агрегатів, з яких 40% потребує заміни. З усіх комунальних водопровідних мереж 33% знаходяться в аварійному стані і потребують заміни. Із 35 тис. км каналізаційної мережі 10 тис. км, або 29% є аварійними. Водночас нераціональні витрати та втрати питної води в зовнішніх мережах перевищують 30%, а в окремих містах вони ще вищі. Відсутність належного фінансування реконструкції і капітального ремонту існуючих інженерних споруд та мереж водопостачання та водовідведення, яке становить лише 8-10% від потреби, спричинило збільшення кількості аварійних об'єктів та призвело до надзвичайних ситуацій.

На підприємствах комунальної теплоенергетики близько половини основних фондів (теплові мережі та котельне обладнання) цілком вичерпали свій нормативний ресурс експлуатації. З 23349 установлених котлів більше 20% експлуатується понад 20 років, а 38% котлів є застарілими та мало-ефективними з коефіцієнтом корисної дії нижче 82%. Критичним є стан теплових мереж, майже 7,5 тис. км (32%) яких перебува-

ють в аварійному стані, результатом чого є щорічні втрати теплової енергії понад 12%.

Слід зазначити, що питання енергозбереження є особливо болючим в економіці житлово-комунального господарства. Житлово-комунальне господарство займає в Україні третє місце після металургійної та хімічної промисловості за обсягами споживання енергоносіїв і перше місце – по споживанню тепла. Витрати енергоресурсів на одиницю виробленої продукції та наданих комунальних послуг в 2-3 рази перевищують європейський рівень, споживання води на одного жителя – в 1,5-2 рази, чисельність працівників житлово-комунального господарства на 1000 мешканців – у 1,5-2 рази вище, ніж у країнах Європи. Така ситуація зумовлена в першу чергу незадовільним технічним станом об'єктів і споруд житлово-комунального господарства, роботою силового, застарілого обладнання в неоптимальних режимах, відсутністю обліку на всіх етапах вироблення паливно-енергетичних ресурсів, транспортування та споживання. Поряд з цим, залишаються недостатньо врегульованими питання щодо гарантій споживачів питної води, регулювання діяльності природних монополій в сфері централізованого тепло-, водопостачання та водовідведення, взаємовідносини між власниками основних фондів, експлуатаційними організаціями та споживачами, стимулювання виробників послуг до поліпшення їх якості та зниження собівартості, порядку інформування населення у цій сфері тощо. На підставі цього можна зробити висновок про відсутність зацікавленості власників деяких комунальних підприємств – місцевих органів влади – у зниженні витрат матеріально-технічних ресурсів, зміцненні фінансової самостійності і стабільності роботи галузі та підвищенні ефективності надання послуг населенню.

Слід зазначити, що за останні шість років здійснено ряд певних заходів щодо покращення ситуації в житлово-комунальному господарстві. З серпня 2004 року вступив в дію Закон України «Про житлово-комунальні послуги», яким вперше чітко визначено такі поняття як виконавець, виробник та споживач комунальних послуг, власник, балансоутримувач та керуючий будинком та передбачено, що відношення між учасниками відношень в житлово-комунальній сфері

здійснюються виключно на договірних умовах. Але в даному законі не відображено головної мети економіки житлово-комунального господарства – поліпшення якості послуг при одночасному зниженні витрат на їх надання, а в кінцевому рахунку – створення комфортних, надійних і безпечних умов проживання населення. Докорінну трансформацію діяльності житлово-комунального господарства необхідно здійснювати на якісно новому рівні шляхом вироблення та реалізації ефективної інноваційної стратегії на загальнодержавному та регіональному рівнях. Цільовим критерієм при виборі стратегії інноваційного розвитку житлово-комунального господарства України слід визначити підвищення якості надання житлово-комунальних послуг на засадах впровадження енергозберігаючих технологій.

Інноваційний розвиток житлово-комунального господарства України повинен включати три основні складові:

- Технологічні інновації – пов'язані з оновленням техніко-технологічної складової виробництва (впровадження високотехнологічних енергозберігаючих технологій та обладнання в комунальній сфері; створення проектів термореновації житлових будинків);

- Соціальні інновації – технічною та інструментальною базою яких є набір освоєних соціальних технологій, а також методи формування корпоративних цінностей (формування психології (поведінки) раціонального енергоспоживача на основі стимулювання добровільного зниження споживання енергоресурсів і регулярної оплати за їх використання);

- Організаційні інновації – полягають у застосуванні нових форм організації виробництва, праці, управління протягом життєвого циклу підприємства (зміна оргструктури управління комунальними підприємствами; застосування сучасних систем контролю якості, сертифікації комунальних послуг; створення автоматизованих систем збору та обробки платежів за житлово-комунальні послуги; впровадження нових схем організації управління, які передбачають створення служб замовника послуг та розвиток підрядних організацій по їх наданню; запровадження енергоаудиту будинків та ін.).

Для забезпечення успішної реалізації наведеного комплексу інновацій слід створити

сприятливе інноваційне середовище, що полягає в:

1. Удосконаленні управління регіональними розвитком житлово-комунального господарства на основі інноваційної складової. Існуючі системи управління регіоном на даний час практично неспроможні виконувати свої функції у напрямку інноваційної діяльності. Тому організації інноваційного розвитку житлово-комунального господарства повинно передувати створення принципово нової структури органів управління цим процесом на основі спеціалізації відділів на основних напрямках діяльності: розвитку інноваційної інфраструктури; підготовці кадрів для інноваційної діяльності; становлення ринку і комерціалізації технологій. Слід зазначити, що суттєвою перешкодою на шляху до змін є несприйнятливність традиційних керівників до інновацій. З цих позицій інноваційний розвиток потребує кадрового забезпечення та формування раціонального використання інноваційного потенціалу комунальних підприємств. Готовність до змін становить сутність інноваційної економічної поведінки та мислення. Щоб створити дійсно сприятливий інноваційний клімат у регіоні, потрібне широке розповсюдження базових знань про інноваційні процеси. Це підвищує ступінь сприйняття інновацій в соціальному та економічному аспектах, забезпечує довіру до інноваційних програм уряду, мотивацію у працівників.

2. Удосконаленні інвестиційної політики в галузі – що передбачає перш за все створення економічної зацікавленості комунальних підприємств у впровадженні інновацій. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів головними інструментами реалізації вказаного напрямку повинні виступати введення тарифних, податкових та інших стимуляторів для підприємств, що впроваджують високотехнологічні та енергозберігаючі технології та обладнання; пріоритетне кредитування заходів щодо модернізації обладнання; встановлення підвищених норм амортизації енергозберігаючих основних фондів; цільові державні та інші субсидії і безповоротні асигнування на виконання пошукових науково-дослідних робіт у сфері енергозберігаючих технологій, на виробництво та освоєння нових видів енергозберігаючої техніки та технологій. Першочергові кошти мо-

жуть бути отримані за рахунок «грантів» або фінансування «третьою» стороною, або за рахунок власних коштів підприємств, або за рахунок коштів місцевих бюджетів (за умови їх повернення протягом того ж фінансового року).

3. Удосконаленні тарифної політики в галузі на основі включення інвестиційної складової, введення диференційованої оплати за енергоносії за рівнями споживання, за часом споживання протягом доби тощо.

4. Забезпечення систематичного і плано-мірного проведення інноваційної політики та ефективної системи моніторингу процесу досягнення поставлених цілей, що передбачає постійний аналіз і визначення напрямків, на яких робота може бути покращена.

IV. Висновки Інтеграція зусиль регіональної влади та керівництва підприємств житлово-комунальної сфери за вказаними напрямками, підкріплена ефективною законодавчою базою, врахування світового досві-

ду, перетворення інноваційного процесу в постійно діючий фактор дозволить реформувати систему управління житлово-комунальним господарством та забезпечити перехід на інноваційний шлях розвитку.

1. *О.Ланко*. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. К.: ІЕП НАНУ, 1999. – 254 с.

2. Статистика науки и инноваций. Краткий терминологический словарь. / Под ред. Л.М.Гохберга. – М.: Центр исследований и статистики науки, 1996.

3. *Федулова Л.* Управління інноваційним розвитком регіону // Регіональна економіка. – 2005. – №2. – С.39-47.

4. Аналітичний огляд ПАДКО. Історія тарифної реформи в Україні // www.tariffreform.padko.kiev.ua.

5. Закон України “Про загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004 – 2010 роки”.

In article the questions of innovative development are considered. The directions and methods of adjusting and stimulation of innovative activity on level of state and region are shown.

Біловодська О.А.

СПІВРОБІТНИЦТВО У КАНАЛАХ РОЗПОДІЛУ ЯК ЗАСІБ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті розкрито сутність поняття “співробітництво у каналах розподілу” та визначено фактори, що впливають на його формування. Проведено класифікацію маркетингових взаємовідносин у каналах при співробітництві, здійснено порівняльний аналіз традиційних, горизонтальних, вертикальних і комбінованих каналів як найпоширеніших форм маркетингового співробітництва.

Ключові слова: співробітництво, канал розподілу, гармонізація, цільний канал, маркетингові взаємовідносини, маркетинговий канал.

I. Вступ. Сучасні тенденції загострення конкурентної боротьби потребують від учасників як одного, так і різних каналів розподілу застосування нових консолідуючих підходів, які не тільки б дозволили зайняти домінуючі позиції на ринку, а й контролювати більші його частки. Саме тому проблема формування і розвитку співробітницьких взаємостосунків у каналах розподілу є достатньо актуальною.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженням питань управління взаємовідносинами у каналах розподілу, висвітлено такими відомими іноземними науковцями, як Д. Бауерсокс, Д. Клосс [1], Л. Штерн, А. Ель-Ансарі, Е. Кофлан [2], Ф. Котлер, Г. Армстронг [3] та ін., роботи яких спрямовані на вирішення проблем управління потоками у каналах розподілу, що сприяє зниженню витрат і якнайкращому задоволенню потреб споживачів, формування і розвитку взаємовідносин між учасниками маркетингових каналів тощо. Проте особливої уваги комплексу питань, пов'язаних з розробкою теоретичних підходів щодо управління взаємовідносинами у каналах розподілу не приділялося.

II. Постановка завдання. Метою даного дослідження є удосконалення теоретичних підходів формування та розвитку співробітництва у каналах розподілу як складової частини науково-теоретичної бази управління взаємовідносинами між їх учасниками. Для досягнення поставленої мети були викорис-